

ІСТПАРТ — комісія з вивчення історії комуністичної партії. Осн. завданням І. було збирання й видання матеріалів з історії комуніст. партії, рев. руху, рос. революцій та воєн. дій 1918–20. Перша така комісія створ. 1920 у Москві (Центр. І.) при Держ. видавництві (згодом при Наркомосі РСФРР). 1921 її переведено до ЦК РКП(б) на правах відділу. Центр. І. видавав ж. «Пролетарская революция» (1921–41) та «Бюллетень Истпарта», наук.-довідк. літературу. 1928 І. ЦК РКП(б) об'єднано з Інститутом В. Леніна при ЦК ВКП(б). Всеукр. І. створ. 1921 у Харкові при Наркомосі УСРР. Від березня 1922 підпорядк. (на правах відділу) ЦК КП(б)У, 1929 реорганізов. у Інститут історії партії і Жовтн. революції на Україні при ЦК КП(б)У (згодом Інститут історії партії при ЦК КПУ, нині *Політичних і етнонаціональних досліджень Інститут НАНУ*). Від 1934 знаходився у Києві. І. в Україні очолювали *М. Скрипник* (1921–23) та *М. Іванов* (від 1923); чл. колегії були *Г. Петровський*, *С. Косіор*, *М. Попов*. На місцях утвор. губерн. (окружні, а від 1932 — обласні) відділи І., групи учасників рев. руху, групи сприяння істпартів. роботі тощо. 1921 створ. Центр. архів революції в Харкові, а також його місц.

істор.-рев. відділи, що поклало поч. Центр. та обл. парт. архівам. 1939 місц. (обл.) І. увійшли до складу парт. архівів обкомів КП(б)У. Колиш. Парт. архів перейменов. у [Архів громадських об'єднань України Центральний державний](#). І. ЦК КП(б)У видавав «Літопис революції» (1922–33), друкував зб. документів і матеріалів, мемуарну літературу, монографії.

Рекомендована література

1. Хандрос Й. Б., Ланда Е. Я. Публікації істпартів, істмолів та істпрофів України: Бібліогр. покажч. Х.; К., 1932;
2. Сарбей В. Г. Істпарті та їх місце в розвитку історичної науки на Україні // УІЖ. 1967. № 1;
3. Комаренко Н. В. Установи історичної науки в Українській РСР (1917–1937 рр.). К., 1973;
4. Московченко Н. Двозначність поняття «єдиний державний архівний фонд» (роль Істпарту в розвитку архівної справи в Україні) // Студії з архів. справи та документознавства. К., 2004. Т. 13.

О. В. Юркова

Бібліографічний опис:

Істпарт / О. В. Юркова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12838>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).